

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. III. An demonstretur malitia intrinseca actionum obicænarum ex
veheme[n]tia passionis, & voluptate nimia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

cogitationes eorum ipsos accusent, cum operantur aliqua dissona lumen naturali. Et paulo ante dixerat Apostolus ad idē propositū: *Quicūq; enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt.* Scilicet, qui non habentes legem positivam sibi intimatam, habent legem naturalem scriptam in cordibus suis.

S. Thom.

81. Vbi S. Thomas in commentario Epistolæ ad Rom. cap. 2. ea verba *Naturaliter ea, quæ sunt legis, faciunt*, sic explicat: *Commendat in eis legis observantiam, cum dicit, [Naturaliter faciunt, quæ sunt legis] id est, quæ lex mandat, scilicet quantum ad præcepta moralia, quæ sunt de dictamine rationis naturalis, sicut & de Iob dicitur, quod erat iustus, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* Ex quibus omnibus clare infertur, quod peccabant gentes, quamvis lex positiva divina non esset eis intimata, quia operabantur contra dictamen rationis. In illis autem, quæ non erant dissona dictamini rationis, non peccabant. Ex quo fit manifestum, quod si actiones luxuriæ contranaturalis non sunt dissonæ dictamini rationis, illæ gentes exercentes eas actiones non peccabant; quia prohibitionem positivam non habebant sibi intimatam.

82. Iam vero Minor prioris Syllogismi, scilicet peccavisse gentes exercentes actiones luxuriæ contranaturalis, constat ex verbis Apostoli ad Rom. 1. supra relatis. Vbi agens de actibus luxuriosis, quos exercuerant gentiles ait: *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, ut contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis.* Et pulo post. *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, quæ non conveniunt.* Vbi S. Thom. ait: *Dicitur autem sensus reprobus, quo aliquis reprobandum iudicium habet de agen-*

S. Thom.

dis. . . Et ideo subdit: [ut faciant ea, quæ non conveniunt:] id est, ea, quæ à recta ratione discordant.

83. Cum ergo constet, peccasse eos gentiles, de quibus loquitur Apostolus, peccatis contranaturalibus; cum tamen non habuerunt notitiam de positiva prohibitionem Dei, quæ nondum illis fuerat prædicata seu intimata; & consequenter peccavisse sine lege, evidens est, quod peccarunt operantes contra lumen rationis: ergo contra lumen rationis peccant, qui exercent eas actiones luxuriæ contranaturalis.

CAPUT III.

An demonstretur malitia intrinseca actionum obscenarum ex vehementia passionis, & voluptate nimia?

SUMMARIUM.

Illustrissimus Borgia probabat fornicationem esse intrinsece malam ex venerea delectatione. num. 84.

Doctor Verde impugnat id ex eo, quod in copula coniugalis sit eadem delectatio. num. 85.

Quomodo actus luxuriæ est intrinsece malus ex vehementia voluptatis. n. 86

Non est idemtitas rationis quoad hoc inter copulam licitam, & illicitam. Ibidem.

Quanta sit disparitas quoad effectus sequutos ex vehementia voluptatis in copula illicita, & non sequutos in licita. num. 87.

An in copula licita non sequantur prævi effectus propter auxilia, quæ Deus confert. num. 88.

In matrimonio legis gratia certum est conferre Deum auxilia supernaturalia. num. 89.

In matrimonijs infidelium confert Deus auxilia naturalia. num. 90.

Hhhh 2

Quo.

Quomodo intelligatur S. Augustinus negans infidelibus veram virtutem pudicitia? n. 91.

Specialis Dei protectio datur in omni matrimonio. n. 92.

Quomodo aliquando etiam ex copula conjugali oriuntur pravi effectus? num. 93.

Qui, & quales sint effectus vitiosi, qui oriuntur ex actu luxuria, ex S. Gregorio, & S. Thoma. n. 94.

Quomodo ea vitia oriuntur ex actu luxuria, ex S. Thoma. n. 95. & seqq.

Intrinsece mala est omnis operatio, quae est principium per se effectus vitiosi. n. 101. & seqq.

Quam gravia sint mala, quae oriuntur ex actibus luxuria. n. 105. & seqq.

Quomodo haec mala non oriuntur ex copula conjugali? n. 107.

Alij effectus vitiosi orti ex luxuria, iuxta S. Augustinum. n. 108.

Crespi.

84. **I**llustrissimus D. Ludovicus Crespinus Borgias Episcopus Placentinus, & Orator Catholici Regis apud Romanum Pontificem pro causa Cöceptionis Immaculatæ Dei genitricis, apologiam edidit adversus duodecim opinationes Caramuelis; & inter alias, has duas acriter impugnat. Probatque fornicationem esse intrinsece malam ex inordinata venerea delectatione, contenta in illa copula.

Verde.

85. Doctor Franciscus Verde edidit pro Caramuele Apologiam adversus D. Borgiam, ubi quæst. 3. num. 43. respondet sic. *Impugnatur: quia assumit, & non probat, delectationem illam esse intrinsece malam. Certe delectatio venerea est etiam in Matrimonio, nec per hoc matrimonia damnanda sunt.* Quod postea multis prosequitur respondens ad instantias Borgiæ. Ex eo autem, quod in matrimoniali copula interveniat eadem delectatio venerea, suaderè conatur, fornicationem non esse illicitam propter voluptatē.

86. Affero primo, quemlibet actum obscænum, sive luxuriæ naturalis, sive contra naturalis, esse intrinsece malum moraliter propter vehementiam voluptatis, non ut cumque, sed propter effectus, qui ex ea vehementia voluptatis oriuntur, quos postea enumerabo. Affero secundo, non posse argui ab idemitate rationis, esse illicitam copulam matrimonialem; eo quod effectus, qui per se resultant ex copula illicita, non resultant per se ex copula matrimoniali.

87. Explico utramque assertionem. Coitus viri cum fæmina est intrinsece malus, dum non fuerit factus eo modo, & ordine, quo determinaverit supremus natura conditor, pro multiplicatione, sive conservatione speciei humanæ. Quia dum non fuerit factus eo modo, & ordine, ex vehementia voluptatis sequuntur per se effectus, qui dedecent naturam rationalem, & disonant rationi. Quando vero fuerit factus eo modo, & ordine, quo supremus natura conditor determinaverit, non sequuntur per se tales effectus, qui faciunt, eam voluptatem dedecere naturam rationalem,

88. Sed quare non sequuntur illi pravi effectus, quando is coitus fit eo ordine, quo supremus natura conditor determinat? Ratio est. Nam in eo ordine, quem Deus determinat, dat auxilia in ordine ad evitandos pravos effectus, quæ non dat operantibus extra eum ordinem.

89. Sed dices: unde constat, quod Deus conferat eiusmodi auxilia? Respondeo, id constare ex ratione moraliter certa, & ex doctrina Sanctorum Patrum. Et quidem in hoc ordine matrimonij, quem Deus instituit in lege Evangelica, & in quo contractum matrimonij elevavit ad rationem Sacramenti; clarius constat, Deum conferre auxilia supernaturalia, ut coniuges Fideles se contineant intra fines

fines matrimonij, & vt vitent pravos effectus, qui inclinant vehementer ad peccatum; cum certum sit, omne Sacramentum novæ legis conferre auxilia supernaturalia proportionata suo vniuscuiusque fini. Id quod multis in locis tradit S. Augustinus. Lib. 4. cōtra Iulianum cap. 1. ait: *Non itaque parvum Dei donum est, ita frenari hoc malum (concupiscentiam) vt ad nihil relaxetur illicitum, sed generationi tantum regenerandorum serviat filiorum.* Quod sæpius repetit in eo lib. 4., & in alijs locis.

S. Aug.

90. In alijs autem matrimonijs, scilicet infidelium, & illis, quæ fiebāt ante legem Evangelicam, certum esse debet, quod Deus confert auxilia saltem entitative naturalia, vt homines se contineant intra fines matrimonij, vt vitent pravos effectus, qui ex fornicatione per se oriuntur. Nā cū experientia compertum sit, aliquos infideles, aut homines legis veteris se continuisse intra metas matrimonij; & id fit valde difficile, nisi ex auxilio Dei, inde certum efficitur, quod Deus conferat eiusmodi auxilia.

91. Neque his obstat, quod ait ibidem cap. 8. S. Augustinus, in infidelibus coniugibus non esse veram virtutem pudicitiae coniugalis, quæ Deo placeat, quia *sine fide impossibile est placere Deo.* Loquitur enim S. Augustinus de virtute supernaturali, & quæ placeat Deo in finem vitæ æternæ. Possunt ergo coniuges infideles habere virtutem pudicitiae naturalis propter motivum honestatis conformis naturali rationi; sed id non possunt sine auxilio naturali. Non tamen possunt habere veram virtutem supernaturalem pudicitiae coniugalis; quia nulla est virtus supernaturalis, nisi sit ex motivo Fidei, sive per Fidem proposito; vt latius ostendi disert. 16. cap. 5, conclus. 3. à num. 41.

S. Aug.

92. Itaque si qui sunt in fideles,

qui se continent intra fines matrimonij; id præstant ex quadam Dei protectione. Nam cum ipse Dominus constituerit hunc ordinem coniugij pro conservatione speciei humanæ; & attenta hominum fragilitate, & vehementia inclinationis ad hoc genus voluptatis; dat Deus saltem auxilia naturalia, vt possint se continere intra fines huius ordinis. Ex qua protectione Dei fit, quod ex copula coniugali per se non oriuntur illi effectus pravi, qui ex fornicatione oriuntur.

93. Dixi *per se*: quia per accidens solent etiam oriri; scilicet, quia homines vitio suo resistunt illis auxilijs Dei, sive naturalibus, sive supernaturalibus; & sic ipsi etiam coniuges labuntur in peccata turpissima: & tunc ex vitioso congressu coniugum oriuntur illi pravi effectus trahentes ad perditionem, qui oriuntur à copula illicita.

94. Sed operæ pretium est declarare, qui nam sunt hi effectus, qui ex actu luxurioso oriuntur, & qui faciunt actum luxuriosum esse infrinsece malum. S. Gregorius lib. 31. Moral. ponit octo filias luxuriæ, id est, octo vitia, quæ à luxuria per se oriuntur.

S. Greg.

Et S. Thomas 2. 2. quæst. 153. art. 5. per totum explicat has luxuriæ filias, & modum, quo per se oriuntur ex luxuria. *Ha sunt Cacitas mentis, inconsideratio, precipitatio, inconstantia, amor sui, adium Dei, affectus presentis sæculi, horror, vel desperatio futuri.* Ex quibus quatuor priores pertinent ad intellectum; quatuor vero posteriores ad voluntatem. Et, vt bene notavit Caietanus ibid. *Illarum nomina formaliter important actus, seu dispositiones interiores animi.*

S. Thom.

Caiet.

95. Quomodo autem illa octo vitia oriuntur per se ex actibus luxuriosis, optime explicuit S. Thomas in corp. *Quando inferiores potentia vehementer afficiuntur ad sua objecta,*

S. Thom.

consequens est, ut superiores vires impediuntur, & deordinentur in suis actibus. Per vitium autem luxuria maxime appetitus inferior, scilicet concupiscibilis, vehementer intendit suo obiecto, scilicet delectabili, propter vehementiam passionis, & delectationis: & ideo consequens est, quod per luxuriam maxime superiores vires deordinentur, scilicet ratio, & voluntas. Ecce quomodo vehementia passionis, & delectationis luxuriosæ est principiū per se de ordinationis actuum potentiarum superiorum, nēpe intellectus, & voluntatis.

96. Prosequitur explicans modum, quo ea vitia per se consequuntur ad vehementiam delectationis; siue quomodo impediuntur actus intellectus, & voluntatis à sua rectitudine. De cæcitate mentis sic differit. *Primo quidem simplex intelligentia, qua apprehendit aliquem finem ut bonum; & hic actus impeditur per luxuriam, secundum illud Danielis 13. [Species decept te, & concupiscentia subvertit cor tuum.] Et quantum ad hoc ponitur cæcitas mentis.*

97. Subiungit deinde modum, quo Præcipitatio pullulat ex vehementia delectationis. *Secundus actus est consilium de his, qua sunt agenda propter finem; & hic etiam impeditur per concupiscentiam luxuria. Vnde Terentius dicit in Eunucho loquens de amore libidinoso: [Quæ res in se neque consilium, neque modum ullum habet, ea consilia regere non potest.] Et quantum ad hoc ponitur præcipitatio, qua importat subtractionem consilij.*

98. Deinde de inconsideratione sic discurret Doctor Angelicus. *S. Thom.* *Tertius actus est iudicium de agendis; & hic etiam impeditur per luxuriam. Dicitur enim Danielis 13. de senibus luxuriosis [Averterunt sensum suum, ut non recordarentur iudiciorum iustorum.] Et quantum ad hoc ponitur inconsideratio.*

99. *Inconstantiam* procedere a luxuria, sic ostendit. *Quartus autem actus est præceptum rationis de agendo: qui etiam impeditur per luxuriam, in quantum scilicet homo impeditur ex impetu concupiscentia, ne exequatur id, quod decrevit esse faciendum. Vnde Terentius dicit in Eunucho de quodam, qui dicebat, se recessurum ab amica, hæc verba: una falsa lacrymula refringet.*

100. Explicat deinde ea vitia, quæ spectant ad voluntatem, pullulantia ex actibus luxuriosis, scilicet amorem inordinatum sui quærentis pro fine delectationem; tædium Dei ut prohibentis eam delectationem; amorem præsentis sæculi pro delectatione illa non amittenda; horrorem futuri; quia dum nimis detinetur carnalibus, non curat pervenire ad spirituales, sed fastidit.

101. Ex his conficitur demonstratio. Illa operatio est dissona rationi, & intrinsece mala, quæ est principium per se cæcitatis mentis, præcipitationis, inconsiderationis, inconstantia, &c. Sed delectatio luxuriosæ est principium per se horum effectuum perversorum: ergo delectatio luxuriosa est dissona rationi, & intrinsece mala.

102. De minori huius syllogismi quis dubitare audebit? Tum propter autoritatem S. Gregorij magni, tum propter autoritatem Præceptoris Angelici, & propter rationes, quibus eam confirmat, quas ideo tam formaliter retuli, ne mihi incumberet probatio Minoris; cum id S. Thomas tam dilucide præstiterit.

103. Maior etiam mihi videtur evidens. Primo, quia arbor bona non potest malos fructus facere; quod si arbor malos fructus facit, ab intrinseco mala est: ergo si actus luxuriosus ex se producit eos fructus malos, ab intrinseco malus est.

104. Secundo. Nam qui se inebriat

briat advertenter, peccat mortaliter, & talis actio est abintrinseco mala & rationi dissonans; eo quod pro aliquo tempore brevi amittit usum rationis; vt docet S. Thom. 2. 2. q. 150.

S. Thom.

art. 2. corp., quem omnes Thologi sequuntur: sed non est minus malum, quod pro diuturno tempore homo per actus luxuriosos se exponat cecitati mentis, præcipationi, inconsiderationi, inconstantia, &c. Ex quibus resultare solent mala gravissima: ergo malitia actus luxuriosi est etiam intrinseca tali actui.

105. Quæ autem sint ea mala gravissima, quæ ex luxuria propter præcipationem, inconsiderationem, cecitatem mentis, &c. oriuntur; quotidiana experientia, & vetusta annalium totius orbis monumenta demonstrant. Legat, qui volet, Aristotelem lib. 5. Politic. cap. 10. vbi inter alia ait: *Multa etiam impressiones factæ sunt in quosdam Principes Monarchas, propterea quod alicui pudicitiam, corpore eius constuprato, eripuissent.* Vbi multa huius asserunt exempla refert. Dolet adhuc vehementer Hispania, quod propter luxuriam Henrici VIII. maneat adhuc Anglia & Scotia sub dominio Diaboli, & sub hæresiarcarum servitute.

Aristot.

106. Legat etiam P. Adamum Contzen lib. 3. Politic. c. 12. vbi postquam multa huius generis exempla retulit, §. 4. hæc habet: *Amor, & cupiditas vehementes sunt, numquam spem ponunt (id est, deponunt) Quidquid servatur, cupiunt magis. Flamma illa primo tenui igne tepescit; mox totam virtutem, animumque exurit. Numquam in licito, numquam in parvo sistit. Pecunia, vita, fama, illicita redimit. Et si vllum aliud vitium, hoc certe citissime in monstrum migrat. Et ex hoc monstro quanta alia mala exorta fuerint, deinde memorat.*

Contzen.

107. Vbi maxime notare oportet, quod cum ex hac arbore tam venenati fructus prodeant; ex conjugali copula, dum coniuges se continent intra fines matrimonij, nihil tale vnquam auditur. Vt iam inde videant adversarij, quantum distet voluptas copulæ luxuriosæ à copulæ conjugalis voluptate, si hæc intra fines suos coerceatur. Nam cum Deus Author sit matrimonialis coniunctionis, protectione sua facit (in illis coniungibus, qui se continent intra terminos præscriptos) ne ex voluptate conjugali procedant illi mali effectus; vt experientiâ ipsa comprobatur. Et sancti Patres, qui hos, & alios effectus attribunt actibus luxuriosis, numquam hos, aut similes effectus attribuerunt copulæ conjugali intra terminos suos coercenti.

138. Confirmatur ex S. Augustino (cuius verba refert P. Contzen supra citatus §. 6.) asserente, voluptatē luxuriosam hebetare aciem intellectus, & advertentiam rationis obstruere. Quomodo ergo non est ab intrinseco mala, quæ talem producit fructum. Verba S. Doctoris sunt, *S. Aug. Libido luxuria ita totum corpus interius, & exterius sibi vendicat, & totum commovet hominem, affectu animi, & appetitu carnis coniuncto, ut sequatur voluptas, omnibus corporis voluptatibus maior: ad eius tamen pervenitur extremum, ut pene omnis acies, & vigilia cogitationis obstruatur.*

